Een afwijking in de geschiedenis?

Nederlanders koesteren niet hun militaire tradities en militarisme is ons vreemd. Regelmatig gehouden onderzoeken wijzen uit dat de status van de militair niet bijster hoog wordt aangeslagen. Anders dan in het kader van directe militaire activiteiten, is het militaire element in onze maatschappij nauwelijks zichtbaar. In landen als Engeland en Frankrijk is dat wezenlijk anders. De geschiedenisboeken staan vol met militaire wapenfeiten waaraan die naties tot heden hun „grandeur" en identiteit ontlenen. In belangrijke kathedralen van Engeland zijn kapellen tot de dag van vandaag gewijd aan de RAF en haar verdiensten voor de *Battle of Britain*. De kapelletjes zijn getooid met vaandels en ook treft men er steeds verse bloemen aan. In Frankrijk zou *Quatorze Juillet* zijn glans verliezen als die dag niet zou aanvangen met de imposante parade op de Champs Elysées. Niets van dat alles in Nederland. Onze nuchterheid brengt mee dat je maar normaal moet doen over het militaire element in de maatschappij. Hoewel we qua militair vertoon niet zijn beperkt tot de kazernes, is enige uitbundigheid met betrekking tot militair vertoon ons eigenlijk vreemd.

En trots op onze krijgsmacht is nu ook niet een gevoelen dat bij velen in onze maatschappij opkomt. Het is vooral dit laatste – een gebrek aan nadrukkelijke positieve waardering voor de krijgsmacht – dat een paradox oplevert. Wij bezitten nog steeds een goede krijgsmacht. Dankzij wijze beslissingen in het recente verleden zijn wij met goede middelen uitgerust. Modern en up to date materieel dat zich met het beste in de wereld kan meten. En dat geldt zowel voor de M-fregatten van de KM, als de Leopard 2's van de KL en de F-16's van de KLu. Ook het personeel mag er zijn. Goed opgeleid en gemotiveerd staat het zijn mannetje en vrouwtje. Het eindresultaat is evenzeer tevredenstellend. Meetpunten, zoals de *Canadian Army Trophy* en onze bijdragen in de Golfoorlog laten zien, dat wij er zijn als het nodig is.

Wij moeten lang teruggaan willen wij zo'n goed uitgeruste krijgsmacht in onze vaderlandse geschiedenis tegenkomen. In feite moeten wij dan eeuwen teruggaan tot de tijd dat onze vloten onder De Ruyter en Tromp de zeeën beheersten en nog verder terug tot Prins Maurits die met zijn militaire strategie de Spanjaarden verlies op verlies toebracht. De belangen waren in die tijd zeer duidelijk: het ontstaan van de Lage Landen als natie was aan de orde en met de strijd op zee verdedigden wij onze economische macht die ons ten slotte de Gouden Eeuw heeft opgeleverd.

Daarna zijn er ook regelmatig wezenlijke belangen aan de orde geweest maar klaarblijkelijk onvoldoende om krachtige militaire instrumenten te smeden. In onze eeuw kan de leger- en marinevorming tot de Tweede Wereldoorlog worden gekenmerkt als een verloren wedstrijd. Pas in een laat stadium van de nazi-dreiging werd een lange reeks van bezuinigingen op Defensie omgezet in nieuwe investeringen. Helaas te laat. Door gebrek aan visie en besluitvorming bezat Nederland in de meidagen '40 weliswaar een forse krijgsmacht maar de te late investeringen hebben nauwelijks méér functie gehad dan het redden van de eer.

Na de Tweede Wereldoorlog brak echter een opmerkelijke periode in de Nederlandse krijgsgeschiedenis aan. Ondanks de armoede waarmee Nederland was geconfronteerd, werd in de jaren '50 de basis gelegd voor een nieuwe krijgsmacht. Niettegenstaande onze veronderstelde onmilitaire geest zagen wij in

de daaropvolgende decennia een kwalitatief hoogwaardige krijgsmacht verrijzen. Toegegeven, de Koude Oorlog miste zijn uitwerking niet op de generatie besluitvormers in onze maatschappij die allen de ellende van de Tweede Wereldoorlog uit persoonlijke ervaring kenden. Maar die opbouw is ook daarna doorgegaan. Tijdens de roerige democratiseringsjaren mochten weliswaar niet langer parades worden gehouden buiten, en zelfs òp, het kazerneterrein maar de budgetten bleven stijgen. Bewindslieden als minister Vredeling legden met de keuze voor o.a. de F-16 stevige fundamenten voor de toekomst van de krijgsmacht. En ook tijdens de niets en niemand ontziende kernwapendiscussie keerde weliswaar een groot deel van de bevolking zich tegen de bewapeningsspiraal maar kwamen belangrijke materieelprojecten ongeschonden door het parlement. Hier lijkt voor de historicus van een aberratie in de Nederlandse krijgsgeschiedenis sprake te zijn. Enerzijds manifesteerde zich in Nederland een onmilitaire geest met grote protestdemonstraties, en hier en daar zelfs met antimilitaire acties, maar tegelijkertijd bouwde Nederland, parlementair gesteund, een kwalitatief hoogwaardige krijgsmacht op!

Hoe het ook zij, de hedendaagse krijgsmacht is het produkt van de besluitvorming van de afgelopen decennia. Een produkt dat er wezen mag en zich kwalitatief met de beste kan meten. De schaamte die vorige generaties beving als zij hun materieel moesten tonen steekt schril af tegen de trots waarmee bemanningen van fregatten, tanks en F-16's zich presenteren. Deze „afwijking" is niet zonder politiek effect. Nederland, dat altijd zo graag gidsland wilde zijn, heeft deze rol nu kunnen spelen. Hebben wij ten slotte tijdens de Golfcrisis en -oorlog niet sommige van onze partners met opmerkelijke besluitvorming kunnen aftroeven? Als kleinste van de grote NAVO-landen waren onze schepen in de Golf terwijl anderen nog aan het delibereren waren. Patriots stonden op *battle stations* in Turkije terwijl anderen de kleine letters van het NAVO-verdrag aan een exegese onderwierpen. Wij verrasten zelfs vriend en vijand met het sturen van Patriots naar een onvervalst *out-of-area*-land: Israël. Vanwege diplomatieke verwikkelingen konden F-16's niet vertrekken. Het politieke groene licht uit Den Haag was er echter al in september, terwijl in december enkele NAVO-landen nog aarzelden hun lang geleden aangegane AMF-verplichting ten uitvoer te brengen. De Koerden riepen in de nadagen van de Golf-oorlog om hulp en Nederland stuurde zonder dralen 600 genisten en mariniers. Hieruit zou moeten worden geconcludeerd dat niet alleen de goede materiële uitrusting van de krijgsmacht een afwijking vormt maar evenzeer de wil deze krijgsmacht in te zetten. Zou er toch een nieuwe geest door Nederland waren?

Eeuwenlang veronachtzaming en dan plotseling een goede en geloofwaardige krijgsmacht! De conclusie uit deze constatering is dat de huidige goede situatie opmerkelijk is doch geenszins als een vanzelfsprekendheid mag worden aangemerkt. Dat vergt aandacht en zorg want met enkele onbezonnen besluiten kan het zo moeizaam bereikte resultaat weer ongedaan worden gemaakt. En daarmee zijn wij aanbeland bij de huidige discussie rond Defensie. „Kleiner maar fijner" is gezien de ontwikkeling van de wereld om ons heen een gewettigde filosofie voor de Defensienota. Kleiner is in gang gezet en naar wordt gerapporteerd verloopt dat goed. Het gevaar is natuurlijk dat het *te* goed verloopt en dat meer personele kwaliteit uitstroomt dan ons lief is. Een ontwikkeling die alleszins reëel is als het door de minister uitgestraalde kwaliteitsbeeld door verdere bezuinigingen en het uitblijven van investeringsbeslissingen door de Kamer de facto oningevuld zou blijven. Een goede krijgsmacht opbouwen kost tientallen jaren, afbreken kan helaas sneller plaatsvinden. Het aanzien van Nederland en de rol die wij binnen Europa en de wereldgemeenschap dankzij onze krijgsmacht kunnen spelen blijkt niet onaanzienlijk. Het belerende vingertje van eertijds heeft pas effect, als het wordt gesteund door het vermogen tot adequate actie, in te vullen met een toegesneden en geloofwaardige krijgsmacht. En dat betreft zowel het gewapende optreden als het kunnen uitvoeren van humanitaire acties.

Het is dan ook te hopen dat onze kwalitatief goede krijgsmacht geen afwijking in de Nederlandse geschiedenis blijkt te zijn maar het blijvende resultaat van een bewuste veiligheidspolitiek. Dat vergt dan wel de toekenning van budgetten waarop de toekomst van een kleinere maar fijnere krijgsmacht kan worden gebouwd.